

Revolution Studies
Volume 02, No.04, Autumn & Winter 2024- 5 (Serial 4)

**The Role of Smart Power in Realizing the Ideals
of the Islamic Revolution of Iran**

Ghorban-Ali Ghorbanzadeh Savar¹

DOI :10.22034/fademo.2025.498314.1071

Majid Jamali Liaveli²

Abstract

The purpose of this article is to examine the role of smart power in realizing the ideals of the Islamic Revolution of Iran. In response to the research question of what effect smart power has on realizing the ideals of the Islamic Revolution of Iran, the hypothesis was put forward that smart power has a significant and indisputable role in realizing the aforementioned ideals. To examine the research hypothesis, data were collected using a library method and the aforementioned information was processed using a descriptive-analytical method. Smart power is a purposeful and wise combination of hard power and soft power to deal with the inefficiency of hard power and the limitations of soft power in dealing with external threats and internal harms. In this way, in smart power, coercive and persuasive resources, including military, economic, cultural, and ideological capabilities, are coordinated in one direction to ensure the continued stability and progress of the country. Given the lofty goals and ideals of the Islamic Revolution of Iran, using the tools of smart power to realize ideals such as independence, freedom, and justice is vital for the Islamic Republic of Iran to achieve goals and ideals worthy of its name and title.

Keywords: Islamic Revolution of Iran, independence, freedom, Islamic Republic, smart power.

1. Associate Professor of Political Science, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran (Corresponding author) ghorbanzadeh@soc.ikiu.ac.ir

1. Master of Political Science, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran majid.jamalii68@gmail.com

نقش قدرت هوشمند در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران

قربانعلی قربانزاده سوار^۱

doi: 10.22034/fademo.2025.498314.1071

مجید جمالی لیاولی^۲

چکیده: هدف مقاله حاضر بررسی نقش قدرت هوشمند در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران است. در پاسخ به پرسش پژوهش که قدرت هوشمند چه تأثیری بر تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران دارد، این فرضیه مطرح شد که قدرت هوشمند، نقش وافر و غیرقابل اغماض بر تحقق آرمان‌های مزبور دارد. برای بررسی فرضیه پژوهش، داده‌ها به روش کتابخانه‌ای گردآوری شد و اطلاعات مزبور با روش توصیفی-تحلیلی پردازش شد. قدرت هوشمند عبارت از ترکیب هدفمند و خردمندانه قدرت سخت و قدرت نرم برای مقابله با ناکارآمدی قدرت سخت و محدودیت‌های قدرت نرم در مقابله با تهدیدهای بیرونی و آسیب‌های درونی است؛ به این ترتیب که در قدرت هوشمند، منابع اجباری و اقناعی شامل توانایی‌های نظامی، اقتصادی، فرهنگی و عقیدتی در یک جهت هماهنگ می‌شوند تا تداوم ثبات و پیشرفت کشور را تضمین کند. با توجه به اهداف و آرمان‌های متعالی انقلاب اسلامی ایران استفاده از ابزار قدرت هوشمند برای تحقق آرمان‌هایی چون استقلال، آزادی و عدالت حیاتی است تا جمهوری اسلامی ایران به اهداف و آرمان‌هایی برسد که شایسته نام و عنوان آن است.

کلیدواژه‌ها: انقلاب اسلامی ایران، استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی، قدرت هوشمند.

۱. دانشیار علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین. ایران. (نویسنده مسئول).

ghorbanzadeh@soc.ikiu.ac.ir

۲. کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی، قزوین. ایران.

majid.jamalii68@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۹/۱۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۵

دوفصلنامه انقلاب پژوهی | سال دوم، شماره ۴ | پاییز و زمستان ۱۴۰۳ | صفحات ۲۳۰-۲۰۵

<https://trs.ri-khomeini.ac.ir/>

هر انقلابی از جمله انقلاب اسلامی ایران برای تحقق غایات و اهدافی به وقوع می‌پیوندد که این اهداف در ذیل گستره فضایل، ارزش‌ها و هنجارها قرار می‌گیرند و در مجموع، آبخشور مفهومی به نام «آرمان» می‌شوند که گویای سمت و سوی حرکت و مسیر آن انقلاب است. بدیهی است که حرکت در مسیر آرمان‌های انقلاب مستلزم وجود مقتضیات و از جمله امکانات متناسب با اقتضائات زمان و مکان است. الزام اقتضایی مزبور را می‌توان در رابطه متقابل آرمان و توان مورد تجزیه و تحلیل قرار داد. اگر توان و توانایی را به مفهوم قدرت بدانیم که یکی از اصطلاحات رایج در دنیای سیاست نظری و عملی معاصر است، می‌توان به راحتی به رابطه متقابل آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران و قدرت نگریست و آن دو را در پیوند با یکدیگر تحلیل نمود.

انقلاب اسلامی ایران که یکی از وقایع بزرگ در ربع آخر قرن بیستم است، آرمان‌هایی چون عدالت، استقلال، آزادی و سایر ارزش‌های انسانی - اسلامی - ایرانی را دنبال می‌کند که تحقق آن‌ها نیاز به بهره‌گیری از راهبردها و ابزارهای متنوع قدرت دارد. قدرت هوشمند که ترکیبی از قدرت سخت و قدرت نرم است، ابزاری کارآمد برای پیشبرد اهداف ملی و بین‌المللی در جهان معاصر شناخته می‌شود؛ در این راستا بررسی نقش قدرت هوشمند در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران، به دلیل ماهیت آرمانی و جهانی این انقلاب، اهمیتی ویژه دارد. البته به همان میزان که شمولیت آرمان‌های انقلاب مزبور منطقه‌ای و جهانی است، به همان میزان نیز انتظار می‌رود که طرفداران و مخالفان این آرمان‌ها در سطوح مختلف منطقه و جهان از آن استقبال یا با آن دشمنی بورزند و بالتبع به میزان دوستی یا دشمنی خود با این آرمان‌ها، از انواع قدرت سخت، نرم و هوشمند در دسترس خویش بهره ببرند.

۱. پیشینه پژوهش

در خصوص انقلاب اسلامی ایران و آرمان‌ها، ارزش‌ها و اهداف و غایات آن و همچنین درباره قدرت سخت، نرم و هوشمند آثار بیشماریه زیور طبع آراسته و منتشر شده است که برای عدم اطالة کلام به چند مورد از آنها اشاره می‌شود.

در کتاب رهبری و قدرت هوشمند (۱۳۸۷)، فرمول رهبری و قدرت هوشمند، تکیه رهبران مدرن بر قدرت نرم و هوشمند و در عین حال تکیه بر شرایط متوازی از قدرت

سخت است؛ چون رهبری یک رابطه قدرت میان رهبران و پیروان است؛ اما قدرت به بافت وابسته است و یکی از مشکلات تعریف رهبران خوب و بد این است که راه‌هایی که مردم واژه خوب را به کار می‌برند گنگ و مبهم است. کتاب قدرت نرم؛ ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل (۱۳۸۹)، تصویر قدرت و قدرت نرم را ترسیم می‌کند و معتقد است اگر آمریکا بتواند با ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم با تهدیدات مواجه شود در آینده نیز می‌تواند به عنوان قدرت برتر جهان باقی بماند. کتاب آینده قدرت (۱۳۹۲) به ابعاد مختلف قدرت، پراکندگی قدرت سایبری و قدرت هوشمند پرداخته است.

مقاله «تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل دهنده آن از دیدگاه جوزف نای: سخت، نرم و هوشمند» (۱۳۹۷) می‌گوید مفهوم قدرت در هر زمانی در حال تغییر شکل و بازسازی خود بر اساس شرایط محیطی و بازیگران آن است. در مقاله «نقش انقلاب اسلامی در تقویت قدرت هوشمند جمهوری اسلامی ایران» (۱۳۹۵) آمده است: ویژگی اصلی انقلاب اسلامی ایران، مؤلفه‌های فرهنگی و هویتی است و عناصری چون ژئوپلیتیک دین، فرهنگ و هویت همراه با عناصر سخت‌افزاری چون ژئواکونومی، ژئواستراتژی، توان نظامی، نیروی انسانی، قدرت هوشمند انقلاب اسلامی هستند که بر قدرت جمهوری اسلامی ایران تأثیر گذاشته است. مقاله «آزادی در گفتمان فقه‌ای انقلاب اسلامی ایران» (۱۳۹۲)، آزادی را از نیازهای بشری و از خواسته‌های اصلی مردم ایران در انقلاب اسلامی دانسته است که در شعار «استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی» تبلور یافته است و در گفتمان فقه‌ای انقلاب اسلامی، آزادی در معنای ایجابی، موهبت الهی و بنیان قرآنی داشته و وسیله و ضرورتی حیاتی در راستای کمال جامعه است؛ از این رو آزادی‌های سیاسی و اجتماعی لازمه بقای نظام اجتماعی به شمار می‌آید.

با عنایت به موارد فوق تا آنجا که توفیق بررسی بازار نشر برای نگارندگان مقاله حاضر حاصل شد، اثر مستقلى تحت عنوان نقش قدرت هوشمند در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران به زیور طبع آراسته نشده است و رسالت نوشتار حاضر نیز پردازش این موضوع در حد وسع و توان است.

۲. مفاهیم و چهارچوب نظری پژوهش

۲-۱. قدرت سخت

یکی از اقسام قدرت مادی ملموس و محسوس که انسان از اعصار گذشته در اختیار داشته و به کار برده است، قدرت سخت^۱ است. قدرت سخت عبارت از امکان تأثیرگذاری و توانایی تغییر رفتار دیگران از طریق اجبار و تهدید جهت کسب نتایج مورد نظر است که دولت‌ها را قادر می‌سازد هویج‌ها (پاداش) و چماق‌ها (تهدید) را برای کسب نتایج مطلوب مدنظر خود به کار ببرند. قدرت سخت مبتنی بر فشار تدریجی، اخطار، نمایش قدرت (برای نشان دادن عزم راسخ) و عملیات نظامی قابل کنترل علیه کشوری است که اقدامات غیرقابل قبولی را آغاز کرده است. استفاده از نیروی نظامی، مشخص‌ترین شکل قدرت سخت است که امروزه استفاده از آن تحت عناوین اقدامات مشروع، دخالت انسانی یا مداخله به دلایل بشردوستانه و نجات جان اتباع، دفاع پیشگیرانه و اقدام تلافی‌جویانه توجیه می‌شود (قاسمی، ۱۳۸۷، صص. ۱۲۶ - ۱۲۵).

در اندیشه جوزف نای قدرت سخت عبارت از قدرت کمی است. تحلیل‌گران برای دستیابی به فرمول کمی‌سازی قدرت در مناسبات جهانی و سنجش آن کوشیده‌اند. مفهوم قدرت سخت متعلق به دورانی است که دیدگاه واقع‌گرایی بر شرایط و اوضاع و احوال محیط بین‌المللی حاکم بود. تفسیر سخت‌افزارانه واقع‌گرایانه از قدرت تا زمان خاتمه منطق جنگ سرد و پایان نظام دوقطبی در جهان، برتری داشت و میزان عده و عده نظامی و غنای کمی و کیفی زرادخانه‌های بازیگران، سنگ محک و سنجه معیار قدرت آن‌ها به شمار می‌آمد؛ به عبارت دیگر، در چهارچوب قدرت سخت، دولت‌ها مقوله قدرت ملی را در قالب توانمندی نظامی خویش عینیت می‌بخشند، غافل از اینکه چنین نگاه تنگ و تک‌ساحتی به قدرت، آنان را به مهلکه مسابقه بی‌انتهای تسلیحاتی خواهد کشاند و در گرداب معمای امنیتی گرفتار خواهد کرد تا جایی که انباشت هر چه بیشتر ابزارآلات نظامی با هدف تولید امنیت در محیط هرج و مرج گونه بین‌المللی، به آتش ناامنی دامن می‌زند؛ بنابراین دیدگاه قدرت سخت عبارت از توان اجبار با توسل به اقدامات، ابزارها و تصمیمات آشکار و مستقیم است. مبانی نگرش واقع‌گرایی، مهم‌ترین منبع فکری قدرت سخت است و مهم‌ترین ویژگی قدرت سخت، عریان و نمایان بودن منابع آن است. گسترش تسلیحات نظامی و سخت‌افزاری، تصویب بودجه‌های هنگفت برای ارتقای سامانه‌های جنگی، افزایش نیروهای نظامی آماده به رزم و احتیاط و

۲۰۸

1. Hard Power

اهمیت یافتن روش‌های نظامی‌گری در حکومت‌داری و سیاست خارجی، جنبه‌های عریان و آشکار استفاده از قدرت سخت هستند و این جنبه‌ها برای کشورها کاملاً شناخته شده و قابل اندازه‌گیری است. در مجموع فضای ذهنی و گفتمانی واقع‌گرایی روابط بین‌الملل، به بازسازی گفتمان قدرت سخت و اهمیت‌بخشی به گزاره‌های آن کمک می‌کند (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷، ص. ۱۳۷).

۲-۲. قدرت نرم

یک قسم دیگر قدرت که ابعادی غیرمادی، غیر محسوس و غیر ملموس آن غلبه دارد، قدرت نرم^۱ نامیده می‌شود. قدرت نرم بر مشروعیت و مقبولیت ابزار و اعمال قدرت استوار است و عبارت از امکان اقناع و جذب طرف مقابل بدون استفاده از اجبار و زور است. قدرت نرم بدون دخالت و کاربرد توانایی فیزیکی، توان تغییر و شکل‌دهی خواسته‌های دیگران را از طریق قدرت غیرسخت دارد. مفهوم جدید قدرت در اندیشه نای از جایی سرچشمه می‌گیرد که او آن را «توانایی تغییر رفتار» در برابر توانایی انجام کار یا «اجبارکنندگی» می‌داند. او معتقد است قدرت در آینده از آن کسی است که بتواند در رفتار دیگر بازیگران توانایی ایجاد تغییرات دلخواه خود را ایجاد کند و از اجبارکنندگی عریان دور باشد، هر چند در نتیجه هر کدام از آن‌ها دولت به مطلوبیت‌های خود دست می‌یابد. این موضوع همان تغییر ذهنیت‌ها و در نتیجه تغییر رفتارهای دلخواهانه است. در حقیقت در بطن اعمال قدرت نرم، از دیگران برای همکاری در جهت نیل به اهداف استفاده می‌شود و همکاری، جای خود را به اجبار می‌دهد؛ پس ایجاد حس ترغیب به همکاری، نقش مهمی در اعمال نرم‌افزارانه قدرت دارد؛ بنابراین نای معتقد است اثبات قدرت در گروی منابع قدرت نیست، بلکه در توانایی تغییر رفتار دولت‌های دیگر است و مفهوم قدرت نرم متولد می‌شود. بر همین اساس در اندیشه نای، قدرت نرم چهره‌ای نرم‌افزارانه و جذاب دارد. این چهره از قدرت در مقابل رفتار تحکم‌آمیز قدرت قرار دارد که می‌توان آن را قدرت جذب‌کنندگی قدرت نرم نامید؛ بنابراین قدرت نرم، عبارت از توان تأثیر بر دیگران از طریق اهرم‌های تعیین چهارچوبی مشخص برای برنامه کار، ایجاد رغبت و جاذبه مثبت در راستای کسب نتایج دلخواه است (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷، صص. ۱۳۹ - ۱۳۸).

قدرت نرم عبارت از توانایی کسب «مطلوب» از طریق جاذبه و نه از طریق اجبار یا تطمیع است. قدرت نرم از جذابیت فرهنگ، ایدئال‌های سیاسی و سیاست‌های یک کشور ناشی

1. Soft Power

می‌شود. وقتی سیاست ما از نظر دیگران مشروع و مورد قبول باشد، قدرت نرم ما افزایش می‌یابد (نای، ۱۳۸۹، ص. ۲۴). قدرت نرم از طریق تولید و گسترش آموزه‌ها و ارزش‌های خاص و جذاب، بنیان‌های ارزشی و ارکان حمایتی، کشور هدف را تحت تأثیر قرار داده و آن را در راستای وضعیت مورد نظر خویش تغییر می‌دهد. این گونه تغییرات، معمولاً از زیرساخت‌های ارزشی و شبکه‌های تولید و توزیع اندیشه‌ها و هنجارها، خصوصاً حوزه‌های آموزشی، فرهنگی و رسانه‌ای آغاز می‌شود. از محتوای کلمات اندیشمندان در توضیح واژه قدرت نرم برمی‌آید که قدرت نرم، محصول و برآیند تصویرسازی مثبت، ارائه چهره موجه از خود، کسب اعتبار در افکار عمومی داخلی و جهانی و توانایی تأثیر غیرمستقیم توأم با رضایت بر دیگران است. امروزه این قرائت از قدرت در مقابل قدرت سخت، قدرت نظامی و تسلیحاتی به کار می‌رود که توأم با اجبار و خشونت‌های فیزیکی است؛ بنابراین می‌توان گفت قدرت نرم، توانایی شکل‌دهی به ترجیحات دیگران است و جنس آن از نوع اقناع است؛ در حالی که چهره سخت قدرت از نوع اجبار است. جوزف نای بر این عقیده است که قدرت نرم، توجه ویژه به اشغال فضای ذهنی کشور دیگر از طریق ایجاد جاذبه است و زمانی، یک کشور به قدرت نرم دست می‌یابد که بتواند اطلاعات و دانایی را به منظور پایان دادن به موضوعات مورد اختلاف به کار ببرد و اختلافات را به گونه‌ای ترسیم کند که از آن‌ها امتیاز بگیرد (عیوضی و پارسا، ۱۳۹۲، صص. ۱۰۳-۱۰۲).

نای معتقد است قدرت نرم، روش رسیدن به نتایج دلخواه بدون تهدید و تشویق آشکار و محسوس است. نگاه نای به مفهوم نرم‌افزارانه قدرت، نگاه مبتنی بر جذب و اغواگری است. نتیجه اغواگری فرهنگی، سیاست خارجی موفق و در نهایت کسب مطلوبیت‌ها در حوزه‌های مختلف است. اشاره نای به منابع سه‌گانه فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی ناشی از احاطه او بر اندیشه لیبرالیسم و عمل‌گرایی موجود در سنت جامعه‌شناسی آمریکایی است. نای این پیشنهاد را در راستای تقویت قدرت آمریکا در جهان و پس از دوران جنگ سرد می‌داند. ارزش‌های آمریکایی را امروزه در همه جای جهان می‌توان یافت و این امر حاکی از اغواگری شدید ارزش‌های مبتنی بر نظریه قدرت نرم نای در سطح بین‌المللی است؛ اما معلوم نیست جذابیت و اقناع مدنظر نای در قدرت نرم، مبتنی بر ویژگی‌های ذاتی این نوع قدرت است یا از بایسته‌های اغواگران و کاذب سرچشمه می‌گیرند. نای از ویژگی‌های ذاتی فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی به عنوان منابع قدرت نرم یاد می‌کند؛ اما آنچه امروزه شاهد آن هستیم و از سوی کشورهایی چون آمریکا ارائه می‌شود، تولید و القای جذابیت‌های

کاذب و اغواگرانه فرهنگ و سیاست غربی در راستای نفوذ و جذب دیگران است (فتاحی اردکانی و مسعودنیا، ۱۳۹۷، صص. ۱۳۹ - ۱۳۸).

۳-۲. قدرت هوشمند

مفهوم قدرت هوشمند^۱ که نخستین بار جوزف نای معرفی نمود، به ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و قدرت نرم اشاره دارد. در حالی که قدرت سخت بر استفاده از اجبار، تهدید نظامی و تحریم اقتصادی تکیه دارد، در حالی که قدرت نرم بر جذب، اقناع و انتشار ارزش‌ها و فرهنگ تأکید دارد، قدرت هوشمند، با تعادل میان این دو رویکرد، امکان دستیابی به اهداف با هزینه کمتر و کارایی بیشتر را فراهم می‌آورد. قدرت هوشمند، ترکیب هدفمند و خردمندانه قدرت سخت و نرم است که عبارت از راهبرد منسجم برای رسیدن به اهداف راهبردی کشور با استفاده از هر دو قدرت سخت و نرم است. کاربرد قدرت نرم در عمل نشان داده بهترین انتخاب یک کشور، سیاستی است که ترکیبی از قدرت نرم و سخت باشد تا به همراه اعمال زور و تهدید، اقناع و جذابیت نیز استفاده شود؛ به این ترتیب قدرت هوشمند، پاسخی به ناکارآمدی قدرت سخت و محدودیت‌های قدرت نرم است؛ بنابراین منابع اجباری و اقناعی شامل توانایی‌ها و برتری نظامی، اقتصادی، فرهنگی و عقیدتی باید در یک جهت هماهنگ شوند تا برآیند آن، تداوم برتری یک کشور را در عرصه جهانی تضمین کند.

مفهوم ذکاوت، هوشمندی و زیرکی در بطن واژه «اسمارت»^۲ نهفته است، یعنی نوعی انتخاب بر مبنای منطق و عقلانیت محض، فعال، بویا و زنده در چهارچوب ارگانیک و نفی هر گونه جزمیت رفتاری و پرهیز و دوری از تعاملات مکانیکی و غیرزنده که شامل قالب‌های کلیشه‌ای خاصی است (جنیدی و ملائی، ۱۳۹۸، ص. ۷۰). در واقع استفاده از تمام ابزارهای سیاسی، دیپلماتیک، اقتصادی، فرهنگی، نظامی و حقوقی قدرت هوشمند نامیده می‌شود (Clinton, 2009, p. 3).

قدرت هوشمند، نوع جدید قدرت است که به دنبال ترکیب قدرت سخت و قدرت نرم دولت‌ها، برای پیگیری اهداف و منافع خود در عرصه سیاست جهانی است. نظریه جدید سیاست خارجی بر پایه مفهوم «قدرت هوشمند»، بر این باور است که ترکیب قدرت سخت و نرم به کشورها اجازه می‌دهد تا چهارچوب مناسب برای مقابله با تهدیدهای غیرمعارف ارائه شود. رابطه دو مؤلفه قدرت هوشمند - قدرت سخت و نرم - پیچیده و تعاملی است. این دو مؤلفه،

1. Smart Power

2. Smart

جایگزین کامل همدیگر نیستند، بلکه اغلب یکدیگر را تقویت می‌کنند. به عنوان مثال، یک تصویر مثبت قوی می‌تواند تعهدات و الزام امنیتی بیشتری را به دست آورد که به نوبه خود می‌تواند یک دفاع ملی سخت را تقویت کند. همچنین نیروهای نظامی در قالب جنگ‌های رهایی‌بخش (مداخله بشردوستانه) قطعاً تصویری بهتر برای دولت حمایت‌کننده دارد (شامیری شکفتی و همکاران، ۱۳۹۷، ص. ۳۴).

سوزان ناسل^۱ در مقاله خود در سال ۲۰۰۴ در مجله فارین افرز، از مفهوم جدید «قدرت هوشمند» به معنای ترکیب هوشمندانه قدرت سخت و نرم در مقابله با تهدیدها علیه امنیت ملی آمریکا سخن گفت (جنیدی و ملائی، ۱۳۹۸، صص. ۷۰-۶۹)؛ به این ترتیب تمام کشورها می‌توانند برای مقابله با تهدیدها علیه امنیت ملی خود از ترکیب خردمندانه قدرت سخت و قدرت نرم استفاده کنند.

علت طرح قدرت هوشمند از سوی نای، ناکارآمدی و محدودیت کاربرد قدرت سخت و قدرت نرم است. کارویژه خاص هر کدام از این دو نوع قدرت موجب ایجاد مشکلات زیادی برای کشورها در راه کسب منافع خویش است (فتاحی اردکانی و مسعودنیا، ۱۳۹۷، ص. ۱۴۴). نای در مورد ناکارآمدی قدرت سخت صرف می‌نویسد:

فرایند تبدیل قدرت از منابع به نتایج رفتاری، یک متغیر میانی حساس و تعیین‌کننده است. برخورداری از منابع قدرت، ضامن کسب نتایج دلخواه در همه شرایط نیست. لازمه تبدیل منابع به قدرت ملموس، به مفهوم کسب نتایج دلخواه، راهبردی بهینه و مدیریتی مدبرانه است. آنچه من آن را قدرت هوشمند می‌دانم (نای، ۱۳۹۲، ص. ۳۰).

تحولات عصر جدید و دوران ارتباطات گسترده و فناوری‌های نوین و شبکه‌ای شدن ارتباطات در حوزه‌های عمومی و خصوصی، اعمال قدرت را با شیوه‌های جدید امکان‌پذیر ساخته است؛ بنابراین در عصر جهانی شدن، موفقیت در مدیریت این شبکه‌های عمومی و خصوصی به استعداد، هوش محیطی و اشکال نوین قدرت وابسته است؛ لذا قدرت هوشمند، تحولی شهودی در موضوع قدرت است که مخاطبان اصلی آن را دولت‌ها، نخبگان سیاسی، گروه‌های ذی‌نفوذ و نهادهای حکومتی تشکیل می‌دهند. تأکید بر مفهوم شهودی در این نوع از قدرت به واسطه کیفی‌گرایی آن و دوری از کمیت‌های سخت‌افزارانه آن است. انقلاب ارتباطات، گسترش فضای مجازی و جهان شبکه‌ای، ظهور بازیگران فرادولتی و درنوردیدن

1. Suzanne Nossel

مرزهای زمانی و مکانی و در یک کلام، دهکده جهانی، زمینه‌های ظهور قدرت هوشمند را آماده کرد؛ بنابراین قدرت هوشمند، پلی بین امکان و عدم امکان، بین توانایی بالفعل و توانایی بالقوه و ترکیب ماهرانه و هوشمندانه آن‌ها برای نیل به هدف است. شاید بتوان قدرت هوشمند را اتحاد پیچیده علم و دانش و ارتباطات دانست.

در قدرت هوشمند، یک کشور به طور هوشمندانه همه داشته‌های مادی و معنوی منابع قدرت خود را برای کسب مطلوبیت‌ها به کار می‌بندد. هوشمندی و همه‌جانبه‌نگری کارگزاران سیاسی در تولید قدرت هوشمند و تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها بسیار مهم است. قدرت هوشمند، برآیند نقاط قوت و حذف نقاط ضعف در قدرت سخت و نرم است. نای معتقد است قدرت هوشمند، تلفیق کاربرد هر دو نوع قدرت سخت و نرم است و در مثالی از کشور چین می‌گوید: «چین با تلفیق پویایی قدرت سخت و خوانش گیرا از قدرت نرم، چشم به قدرت هوشمند دوخته است و در پی القای مفهوم خیز آرام خود و در نتیجه جویای موازنه‌ای با قدرت رقیب است». از منظر نای، در قدرت هوشمند، توانایی نظامی بازتعریف می‌شود. قدرت سخت با توانایی و قدرت نظامی همگام است؛ اما زمانی که قدرت سخت از طریق رویه‌های نرم به کار برود، قدرت هوشمند تولید می‌شود. در واقع قدرت هوشمند، ترکیب قدرت سخت زور و تطمیع با قدرت نرم جذب و ترغیب است. پیچیدگی معنا و مفهوم قدرت در جهان امروز که محصول پیچیدگی روندهای تولید قدرت بین کشورها در سطوح داخلی و بین‌المللی است، باعث شده است اعمال قدرت برای رسیدن به مطلوبیت‌ها نیز همراه با پیچیدگی‌های فراوان باشد. نای در جهت تأکید بر این موضوع می‌گوید: قدرت نرم صرف، حلال همه مشکلات نیست. تماشای فیلم‌های هالیوودی کیم جونگ اون رهبر کره شمالی و علاقه او به مسابقات بسکتبال NBA، هیچ سایه‌ای بر برنامه تسلیحات هسته‌ای این کشور نینداخته است. استفاده از قدرت نرم برای ترغیب دولت طالبان در افغانستان به قطع حمایت آن از القاعده در سال‌های ۱۹۹۰ بی‌حاصل بود و در نتیجه چاره‌ای جز بهره‌گیری از قدرت سخت نظامی در سال ۲۰۰۱ نماند؛ لذا نای پیشنهاد می‌کند آمریکا، به دلیل افت اعتبار و نفوذ این کشور در سالیان اخیر، گریزی جز این ندارد که به جای القای ترس و واهمه، الهام‌بخش امید و خوش‌بینی در جهان باشد (فتاحی اردکانی و مسعودنیا، ۱۳۹۷، صص. ۱۴۶ - ۱۴۵).

رویکرد قدرت هوشمند مستلزم انعطاف در ماهیت تغییر است. البته افزایش کیفی در بالا بردن توان ذهنی کارگزاران و حرفه‌ای عمل کردن آنان، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده در این فرایند به حساب می‌آید و «ذهن‌های خلاق و پردازشگر»، مهم‌ترین و اساسی‌ترین کانون‌ها در

تبیین استراتژی قدرت هوشمند هستند که قدرت نرم، سخت و هوشمند در آن شکل می‌گیرد (قربانی شیخ‌نشین و همکاران، ۱۳۹۰، ص. ۱۳۸).

در تقسیم‌بندی سه گانه نای از قدرت، هر کدام از عناصر قدرت سخت، نرم و هوشمند در جای خود مفید فایده هستند و نای برای جلوگیری از این سوءبرداشت که قدرت هوشمند از قدرت نرم برتر است می‌گوید: قدرت هوشمند را نمی‌توان مرحله‌ای قدرتی نرم قلمداد کرد. این قدرت، ترکیب دو قدرت سخت و نرم و تبدیل آن به راهبردهایی برای شرایط دگرسان است. می‌توان گفت قدرت هوشمند، قدرت پایدار است؛ زیرا در ذات خود استفاده از ابزارهای سخت قدرت سخت، ابزارهای نرم قدرت نرم و همین‌طور هوشمندی همه‌جانبه‌نگر و در نظر گرفتن شرایط زمانی و مکانی برای استفاده از آن را دارد. شکل‌گیری مفهوم قدرت هوشمند در اندیشه نای را باید محصول پیچیدگی‌های موجود در عصر حاضر دانست. تنوع بازیگران رسمی و غیررسمی و پیچیدگی و سهولت ارتباطات و تفسیرهای متنوع از قدرت و نایل به اهداف، مستلزم اشاره به نوعی قدرت ترکیبی و ارتقایافته در اندیشه اوست. نای با اشاره به مفهوم قدرت هوشمند می‌کوشد برای پیچیدگی‌ها و چالش‌های موجود در عرصه تصمیم‌گیری زمامداران، راه حلی ارائه کند و نظامی درخور به حوزه قدرت در روابط بین‌الملل ببخشد. در واقع این قدرت، توانایی این را دارد که بین اهداف و منابع موجود، تناسب برقرار نماید و به نحو هوشمندانه از هر نوع قدرت در مسیر خاص خود بهره‌برد. این قدرت می‌تواند نشانگر حکمرانی موفق یک کشور باشد (فتاحی اردکانی و مسعودنیا، ۱۳۹۷، ص. ۱۴۶).

جدول مقایسه‌ای سه منبع قدرت سخت، نرم و هوشمند

نوع قدرت	مؤلفه‌ها	مهارت‌ها	ابزارها	چالش‌ها
سخت	- اجبار - تهدید - ترس - تطمیع	- ظرفیت‌های سازمانی - مهارت‌های سیاسی	- عملیات نظامی - کنش‌های دیپلماتیک - عملیات روانی/اطلاعاتی	بروز تنفر
نرم	- ارزش‌های مشترک - منافع مشترک - جایگاه گروهی - الگوپردازی	- ایجاد چشم‌انداز جذاب و قابل وصول - ایجاد ارتباطات مؤثر - هوش هیجانی - مهارت‌های سازمانی	- دیپلماسی عمومی - دیپلماسی فرهنگی/ ارتباطی - تصویرسازی ملی	احساس فریب خوردگی و بی‌اعتباری و بی‌آبرویی اعمال کننده قدرت
هوشمند	- هوشیاری محیطی - مسیریابی - سرعت واکنش - انعطاف‌پذیری - تناسب اهداف و سرمایه‌های قدرت - ترکیب مناسب منابع قدرت - یادگیری/رشد	مهارت‌های ساختاری	- ابزارهای نرم و سخت با ماهیت هوشمندانه - ابزارهای حساس در مقابل تغییر	- نبود یک یا چند مورد از مؤلفه‌ها - استفاده از قدرت هوشمند برای اهداف احمقانه

۳. آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران

انقلاب اسلامی ایران بر پایه اصول و آرمان‌های انسانی - اسلامی - ایرانی شکل گرفت که نه تنها در سطح ملی، بلکه در عرصه بین‌المللی نیز مطرح شدند. برخی از مهم‌ترین این آرمان‌ها عبارتند از:

۱-۳. استقلال

آرمان استقلال بیانگر رهایی از سلطه بیگانگان در عرصه‌های گوناگون سیاسی، اقتصادی و فرهنگی است. استقلال سیاسی، یعنی اصل «نه شرقی، نه غربی» از اصول اساسی انقلاب اسلامی

ایران است. امام خمینی به این نکته که دست رد زدن بر سینه دشمنان و بیگانگان و استعمارگران چپ و راست، از اصول خدشه ناپذیر ماست تأکید کرده و از ابتدای نهضت به آن اشاره کرده است: «تا من هستم از اصول نه شرقی و نه غربی عدول نخواهم کرد تا من هستم دست یادی امریکا و شوروی را در تمام زمینه‌ها کوتاه می‌کنم و اطمینان کامل دارم که تمامی مردم در اصول همچون گذشته پشتیبان نظام و انقلاب اسلامی خود هستند» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۱، ص ۲۸۶). همچنین در منشور برادری نیز می‌گوید: «هر دو جریان باید با تمام وجود تلاش کنند که ذره‌ای از سیاست «نه شرقی و نه غربی جمهوری اسلامی» عدول نشود که اگر ذره‌ای از آن عدول شود، آن را با شمشیر عدالت اسلامی راست کنند» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۲۱، ص ۱۷۹).

آیت‌الله خامنه‌ای در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی در سال ۱۳۹۷ درباره استقلال جمهوری اسلامی می‌گوید:

استقلال ملی به معنای آزادی ملت و حکومت از تحمیل و زورگویی قدرت‌های سلطه‌گر جهان است و آزادی اجتماعی به معنای حق تصمیم‌گیری و اندیشیدن برای همه افراد جامعه است؛ و این هر دو، عطیه الهی به انسان‌هایند و هیچ کدام تفضل حکومت‌ها به مردم نیستند. حکومت‌ها موظف به تأمین این دو هستند. منزلت آزادی و استقلال را کسانی بیشتر می‌دانند که برای آن جنگیده‌اند. ... استقلال و آزادی کنونی ایران اسلامی، دستاورد، بلکه خون‌آورد صدها هزار انسان والا و شجاع و فداکار است؛ غالباً جوان، ولی همه در رتبه‌های رفیع انسانیت. این ثمر شجره طیبه انقلاب را با تأویل و توجیه‌های ساده لوحانه و بعضاً مغرضانه، نمی‌توان در خطر قرار داد. همه (مخصوصاً دولت جمهوری اسلامی) موظف به حراست از آن با همه وجودند. بدیهی است که استقلال نباید به معنی زندانی کردن سیاست و استقلال کشور در میان مرزهای خود تعریف شود (دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

۲-۳. حقوق و آزادی فردی و اجتماعی

یکی دیگر از آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران احترام به حقوق فردی و اجتماعی افراد در چهارچوب قوانین اسلامی است. امام معتقد است: «اختناق در اسلام نیست؛ آزادی است در اسلام برای همه طبقات: برای زن، برای مرد، برای سفید، برای سیاه، برای همه» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۶، ص ۴۶۳). در باور امام، «آزادی آرا در اسلام از اول بوده است» (امام خمینی،

۱۳۸۹، ج ۶، ص. ۲۷۷) و مردم در زمان ائمه و پیامبر نیز آزادانه حرف‌هایشان را می‌زدند. به باور او دلیل چنین آزادی‌هایی، «حجت بودن» اسلام است. در نتیجه «کسی که حجت دارد از آزادی بیان نمی‌ترسد لکن توطئه را اجازه نمی‌دهیم» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۶، ص. ۲۷۷) به اعتقاد امام: «نه بر غرب و نه بر شرق، بر هیچ کس و بر هیچ جا اسلام تحمیل نمی‌شود. اسلام با تحمیل مخالف است ... اسلام آزادی را با تمام ابعادش ترویج کرده است. ما فقط اسلام را ارائه می‌کنیم. هر کس خواست می‌پذیرد و هر کس نخواست نمی‌پذیرد» (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۱۱، صص. ۱۵۷-۱۵۶).

آیت‌الله خامنه‌ای در مورد آزادی می‌گوید:

مسئله آزادی یکی از مبانی معرفتی است که در اسلام مطرح شده ... آزادی؛ آزادی خیلی مهم است. مهم‌ترین بخش نظریه آزادی در اسلام، آزادی از این چهارچوب ماده است. نگاه مادی می‌گوید شما یک روز دنیا آمدید، چند سال هم زندگی می‌کنید، بعد هم معدوم می‌شوید، همه ما محکوم به معدوم شدن هستیم. در این قفس مادی، یک آزادی‌هایی به شما می‌دهند؛ آزادی شهوت، آزادی غضب، آزادی ظلم، همه جور آزادی؛ این آزادی نیست. آزادی، آزادی اسلامی است؛ اسلام ما را در چهارچوب ماده محصور نمی‌کند. ... مردن، شروع یک مرحله جدید و [در واقع] مرحله اصلی است. وقتی شما با این نگاه، نگاه کردید، آن وقت می‌توانید اوج بگیرید و دیگر برای حرکت شما ... حدی وجود ندارد؛ این آزادی است. همه آزادی‌های زندگی، [اعم] از آزادی شخصی، آزادی عقیده، رها شدن از اسارتِ تحجر و جمود و خمود و عقب ماندگی‌های گوناگون و تعصبات بی‌مورد و رهایی از اسارتِ ابرقدرت‌ها و رهایی از اسارتِ دیکتاتورها، ناشی از این مبنای آزادی اسلامی است (دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۴۰۲/۰۱/۲۹).

مرتضی مطهری، آزادی را به معنای عدم وجود مانع در مسیر شکوفایی استعدادهای بشر می‌داند و از آن جهت که بشر موجودی است که باید با اختیار و در صحنه تنازع و کشمکش واقعیات به کمال خود برسد، آزادی برای او ضرورت دارد و در عین حال باید به این نکته اذعان داشت که آزادی را علاوه بر آزادی دیگران، مصالح خود فرد و همچنین مسائل اجتماعی محدود می‌کند؛ زیرا لازمه حق طبیعی و حیثیت ذاتی انسان، لزوم احترام به این مصالح و رعایت این مسائل است و لازمه آن حقوق این است که هر عملی که استعدادهای طبیعی را رشد بدهد بایستی جایز شمرده شود (خواجeh سروی و نادری، ۱۳۹۲، ص. ۳۵).

۳-۳. عدالت

آرمان عدالت ایجاب می‌کند که منابع و فرصت‌ها در جامعه به‌صورت عادلانه توزیع شود. عدالت‌خواهی که پیشینه‌ای دیرینه در مردم ایران دارد، به‌مثابه گوهر گمشده‌ای بود که وصول به آن برای ایرانیان، به آرمانی اتوپیایی تبدیل شده بود. این آرمان در انقلاب اسلامی ایران بازخوانی و بازسازی شد و در مرکز اندیشه و در مدار حرکت انقلابی قرار گرفت. در رویکرد جدید، عدالت تنها یک غایت فردی، گروهی، طبقه‌ای یا مکتب خاص نبود، بلکه یک افق انسانی فراگیری تلقی شد که هر گونه صلاح، آبادانی، عمران و نجات حقیقی جز در پیوند با آن میسر نیست. انقلاب اسلامی این آرمان را در پیوند با معنویت، عزت، قدرت، ثروت و رفاه بازسازی کرد و آن را دست‌یافتنی دانست و به دلیل خصیصه ارزشی، آن را در مقابل مفاهیم متضادی چون ظلم و تبعیض و باطل نشاند و آن را از قالب مفهوم انتزاعی، خارج نمود و به‌مثابه مفهومی جهت‌دار تفسیر کرد. در این قرائت، عدالت، قائمه نظام تکوین و تشریع است و جهت‌گیری فلسفه تاریخ بر مبنای آن و افق آن در حرکت است. این رویکرد یکی از عناصر اساسی انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن اسلامی مطرح و به‌عنوان آرمان اصلی و غایت بزرگ انقلاب اسلامی پذیرفته شد و بارها اعلام شده است که نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، هدف اصلی خود را جامعه عادلانه قرار داده است (مهاجرنیا، ۱۳۹۵، ص. ۴۳).

۳-۴. ترویج ارزش‌های انقلابی

یکی دیگر از آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران به دلیل ماهیت اسلامی آن ترویج ارزش‌های اسلامی در سایر جوامع است. امام خمینی صدور انقلاب را نشر ارزش‌های انسانی و عمومی بشریت در جهان برمی‌شمرد و بر مبنای اصل اختیار در پذیرش که در اسلام به آن تصریح شده است، بر اساس نوع انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی خود، بیان می‌دارد که به دنبال اشاعه ارزش‌های اسلامی از طریق ایجاد شناخت و بیداری در مردم دنیا است؛ لذا ترویج ارزش‌های انقلابی، مبتنی بر قدرت نرم اسلام است و مؤلفه‌های اصلی قدرت این جریان، مبانی فکری، عقلانی، فطری و آرمان‌ها و ارزش‌های جهانی و مردمی آن است. چنین رویکردی به دنبال نشر و انتقال معنویت است (پروانه، ۱۳۸۸، صص. ۱۷۶ - ۱۷۵).

۴. نقش قدرت هوشمند در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی

۴-۱. حفظ و تقویت استقلال کشور

امام خمینی در مورد رابطه با غرب در عین حفظ استقلال کشور می‌گوید:

اما روابط ما با جامعه غرب؛ یک روابط عادلانه است که نه زیر فشار ظلم آن‌ها خواهیم رفت و نه ظلمی بر آن‌ها روا خواهیم داشت. ما با آن‌ها به‌طور احترام متقابل رفتار خواهیم کرد و با آن‌ها اگر آن‌ها هم احترام متقابل را حفظ کنند و نخواهند بر ما تحمیل کنند و تجدیدنظر در این کارهایی که تاکنون بر ما - بلکه با شرق - کرده‌اند بکنند، ما با آن‌ها به‌طور خوب و روابط حسنه رفتار می‌کنیم و معاملات با آن‌ها هم خواهیم کرد؛ به هر نحوی که صلاح خودمان باشد، نه هر نحوی که تحمیل باشد یا فقط صلاح آن‌ها در نظر گرفته شده باشد، ما روابط حسنه با آن‌ها داریم (امام خمینی، ۱۳۸۹، ج ۳، ص. ۵۱۵).

استفاده از قدرت هوشمند به ایران امکان داده است تا در برابر فشارها و تحریم‌های بین‌المللی مقاومت کند. از یک‌سو، بهره‌گیری از ابزارهای قدرت سخت نظیر توسعه توان نظامی و خودکفایی اقتصادی؛ از سوی دیگر تقویت دیپلماسی عمومی و ایجاد اتحادهای منطقه‌ای و بین‌المللی، موجب تقویت استقلال کشور شده است. در راهبرد امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، استقلال بیانگر دو جنبه سلبی و ایجابی است که جنبه سلبی آن ناظر بر نفی سلطه بیگانگان بر مقدرات و سرنوشت سیاسی و اجتماعی مسلمانان است و جنبه ایجابی آن بیانگر وظیفه دینی امت اسلامی در حفظ استقلال و از میان برداشتن زمینه‌های وابستگی و موجبات ناامنی است. بر مبنای این اصل نه تنها حکومت جمهوری اسلامی اجازه دخالت دیگران را در امور خود نمی‌دهد، بلکه از مستضعفان جهان نیز حمایت می‌کند و به دنبال تأمین عزت همه مسلمانان و مستضعفان جهان است و این یک رسالت مهم برای جمهوری اسلامی ایران است. این اصل دارای مؤلفه نه شرقی نه غربی، حمایت از مستضعفان و جنبش‌های آزادی‌بخش و عزت اسلامی و شاخص‌های عدم دخالت در امور سایر کشورها، حمایت از مسلمانان، احترام به قوانین بین‌المللی و صلح و زندگی مسالمت‌آمیز است (فرزندی و همکاران، ۱۴۰۳، صص. ۱۴ - ۱۳).

۲-۴. ترویج ارزش‌های اسلامی

قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران، از طریق رسانه‌های بین‌المللی و مؤسسات فرهنگی و ارتباط با جوامع مسلمان، نقش مهمی در معرفی و ترویج آرمان‌های انقلاب اسلامی ایفا کرده است. سازمان رسانه‌ای هنری اوج (وابسته به سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) و شبکه‌های تلویزیونی چون پرس تی‌وی (PRESS TV) و العالم (وابسته به رسانه ملی جمهوری اسلامی ایران)، نمونه‌هایی از تلاش‌های ایران برای استفاده از قدرت نرم هستند. طبق اصل ۱۵۴ قانون اساسی «جمهوری اسلامی ایران... در عین خودداری کامل از هر گونه دخالت در امور داخلی ملت‌های دیگر از مبارزه حق طلبانه مستضعفین در برابر مستکبرین در هر نقطه از جهان حمایت می‌کند». آیت‌الله خامنه‌ای در این زمینه معتقد است: «انقلاب اسلامی با صراحت و شجاعت در برابر زورگویان و گردنکشان ایستاده و از مظلومان و مستضعفان دفاع کرده است. این جوانمردی و مروت انقلابی، این صداقت و صراحت و اقتدار، این دامنه عمل جهانی و منطقه‌ای در کنار مظلومان جهان، مایه سربلندی ایران و ایرانی است و همواره چنین باد» (دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

۳-۴. تحقق عدالت اجتماعی

نظام سیاسی با کاربرد قدرت هوشمند و با ترکیب سیاست‌های حمایتی و مشارکتی، قادر به توزیع عادلانه منابع و کاهش فقر است. برنامه‌هایی نظیر جهاد سازندگی در ابتدای انقلاب اسلامی با اولویت آبادانی مناطق محروم، تشکیل کمیته امداد برای حمایت محرومان جامعه و سپس هدفمندی یارانه‌ها، ساخت مسکن مهر و مسکن ملی و گسترش پروژه‌های عمرانی در تمامی مناطق ایران بزرگ، از مصادیق این تلاش‌هاست.

۲۲۰

بررسی عدالت اجتماعی در دولت‌های مجری برنامه‌های توسعه نشان می‌دهد که اولین دولت پس از انقلاب به ریاست جمهوری آیت‌الله خامنه‌ای، جهت دستیابی به عدالت اجتماعی دخالت در تمامی حوزه‌های اقتصادی، کنترل و نظارت بر اقتصاد را افزایش داده تا امکان ساماندهی امکانات به صورت بهتری فراهم شود. راهبرد دولت زمان جنگ هشت ساله، استفاده از نیروهای انقلابی به منظور باز توزیع امکانات، به ویژه در میان مستضعفانی بود که ستون اصلی گفتمان انقلاب اسلامی بوده‌اند. محور عدالت اجتماعی در دولت سازندگی با در نظر گرفتن خرابی جنگ تحمیلی، رفع فقر و بازسازی کشور بود که البته منجر به افزایش فاصله طبقاتی شد. گفتمان عدالت دولت نهم و دهم دارای محوریت اقتصادی بود که نمود آن را می‌توان

در پروژه مسکن مهر، هدفمندی یارانه‌ها و تخصیص سهام عدالت به اکثر مردم مشاهده کرد. در دولت تدبیر و امید نیز با نگاه به عدالت، رفع تحریم‌های ظالمانه در قالب قرارداد برجام را جهت دستیابی به توسعه اقتصادی و پیشرفت در پیش گرفته بود که به دلیل بدعهدی دولت آمریکا ناکام ماند (عالم‌چهره و همکاران، ۱۳۹۹، صص. ۲۰۲ - ۲۰۱).

۴-۴. رعایت حقوق و آزادی فردی و اجتماعی

در دیدگاه بهشتی ویژگی اساسی انسان در جهان‌بینی اسلامی، «خودسازی آگاهانه و آزادانه» است. درواقع انسان «شدنی» با «پویشی» «خودآگاه، انتخاب‌گر و خودساز» رشد می‌کند و ساخته می‌شود. در حقیقت ارزش یا بی‌ارزشی انسانی انسان به انتخاب آزادانه خیر و فضیلت یا شر و پستی است. اصل بر آزادی انسان و عدم محدودیت، به‌استثنای محدودیت‌هایی است که اگر رعایت نشود به آزادی واقعی خود او یا آزادی دیگران لطمه بزند، است. آزادی اسلامی با «بی‌بندوباری و ضابطه‌ناپذیری و خودکامگی مطلق و آناشسیسم و آزاد گذاردن نیروهای مخرب و مضر و منافی با کرامت انسان و مزاحم حقوق و مصالح خود او و دیگران» جور در نمی‌آید و ازاین‌رو در همه نظام‌های اجتماعی همواره بر این اصل تأکید می‌شود: «حدود آزادی را قانون معین می‌کند» (خواجeh سروی و نادری، ۱۳۹۲، صص. ۴۵ - ۴۴). با عنایت به این مطالب لازم است از امکانات قدرت هوشمند در رعایت حریم حقوق و آزادی‌های فردی و اجتماعی افراد حداکثر بهره را برد چون قدرت هوشمند، این قابلیت را فراهم می‌سازد.

۴-۵. حفظ کيان کشور در برابر تهديد‌های خارجی

قدرت هوشمند در مواجهه با تهدیدهای نظامی و تحریم‌های اقتصادی، کاربرد ترکیبی بازدارندگی نظامی و دیپلماسی مؤثر را امکان‌پذیر ساخته است. این رویکرد باعث می‌شود تا ایران بتواند ضمن حراست از کيان خود، جایگاه خود را در معادلات منطقه‌ای و جهانی حفظ کند. امروزه دشمنان با ترکیب تهدیدهای سخت، نیمه سخت و نرم در تهدید هوشمند علیه جمهوری اسلامی ایران راهبردهای زیر را طراحی و عملیاتی کرده‌اند:

- فروش گسترده سلاح به کشورهای منطقه در کنار تحریم تسلیحاتی ایران؛
- تجهیز و حمایت از گروه‌های تروریستی مخالف ایران؛
- تحریم‌های گسترده اقتصادی برای ایجاد ناآرامی در ایران؛

- سوءاستفاده از اختلاف جریان‌های سیاسی داخلی و ایجاد دوقطبی در جامعه؛
 - ارائه تصویر کاملاً سیاه از کارنامه نظام جمهوری اسلامی ایران در رسانه‌های معاند؛
 - ترسیم فضای بحرانی از اوضاع داخلی ایران؛
 - القای نقض گسترده آزادی‌های مدنی و اجتماعی
 - استفاده از بستر فضای مجازی برای تحریک مردم به شورش و خشونت
 - تخریب بنیان نهاد خانواده و هنجارهای ارزشی به‌خصوص در جوانان جهت ایجاد نسلی بی‌تفاوت؛
 - القای غیر صلح‌آمیز، هزینه‌ساز و بی‌فایده بودن برنامه هسته‌ای ایران؛
 - ایجاد فضای رسانه‌ای علیه قدرت دفاعی، اطلاعاتی و حضور مستشاری ایران در منطقه
- غرب آسیا (جمالی لیاولی، ۱۳۹۸، ص. ۹۹).

۵. چالش‌ها و فرصت‌های فراروی ایران در کاربرد قدرت هوشمند

۵-۱. چالش‌ها

۵-۱-۱. تحریم‌های بین‌المللی

محدودیت‌های اقتصادی و فشارهای سیاسی ناشی از تحریم‌ها، چالشی جدی برای استفاده از قدرت هوشمند است. یکی از تأثیرات اصلی تحریم‌ها بر اقتصاد ایران، کاهش قابل توجه سهم آن در تجارت بین‌المللی است. با اعمال تحریم‌ها، ایران ممکن است با مشکلاتی مانند کاهش صادرات، کاهش ورود سرمایه خارجی و کاهش دسترسی به فناوری‌های پیشرفته مواجه شود. این موارد می‌تواند منجر به کاهش تولید، افزایش نرخ بیکاری و کاهش درآمد ملی شود؛ علاوه بر این تحریم‌ها می‌توانند باعث افزایش هزینه‌ها و کاهش توان رقابتی صنایع داخلی شوند؛ به‌عنوان مثال در صورتی که ایران به واردات وابسته باشد، تحریم‌ها باعث محدودیت واردات کالاهای اساسی مانند مواد خام یا قطعات می‌شود، هزینه تولید در داخل کشور افزایش می‌یابد و صنایع داخلی با مشکلات روبرو می‌شوند. تحریم‌ها همچنین می‌توانند تأثیرات منفی بر روی ارزش پول ملی داشته باشند. با کاهش تجارت بین‌المللی و کاهش ورود ارز خارجی، ارزش پول ملی ممکن است کاهش یابد و این موضوع می‌تواند منجر به افزایش نرخ تورم و کاهش قدرت خرید مردم شود (جعفری هزارانی، ۱۴۰۲).

۲-۱-۵. جنگ روایت‌ها

تصویری که برخی رسانه‌های جهان از ایران ارائه می‌دهند، گاهی با آرمان‌های انقلاب اسلامی تضاد دارد و نیازمند مدیریت هوشمندانه‌تر است. آیت‌الله خامنه‌ای درباره جنگ روایت‌ها می‌گوید: «شما روایت کنید حقایق جامعه خودتان و کشور خودتان و انقلابتان را. شما اگر انقلاب را روایت نکنید، دشمن روایت می‌کند؛ شما اگر حادثه دفاع مقدس را روایت نکنید، دشمن روایت می‌کند، هر جور دلش می‌خواهد؛ توجیه می‌کند، دروغ می‌گوید، [آن‌هم] ۱۸۰ درجه خلاف واقع؛ جای ظالم و مظلوم را عوض می‌کند» (دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۴۰۰/۹/۲۱).

یکی از مهم‌ترین مسائل امروز جامعه جنگ روایتگری است، آن‌هم به خاطر جنگ روایتی است که در عالم وجود دارد. یک مؤسسه آمریکایی در این باره می‌گوید ما در این قرن وارد جنگ روایت می‌شویم و هر کس بتواند روایت خودش را - به یک معنا گزارش خود را - از پدیده‌ها در آن روز حاکم کند، آن روز حاکم است. بعضی وقایع برای جامعه یا ملت، مهم و سرنوشت‌ساز است، باید به سرعت این موضوع در بستری دقیق و صحیح روایت شود. اگر شما روایت نکردید، مخاطب ناچار است که روایت دیگران را - اگرچه نادرست - بشنود که در رفتار و گفتار جامعه و محیط تأثیر می‌گذارد؛ بنابراین روایتگری درست و صحیح کاری اساسی و ضروری و وظیفه اخلاقی و انسانی است (خجسته، ۱۴۰۰/۰۹/۲۱).

۲-۵. فرصت‌ها

۱-۲-۵. ظرفیت‌های فرهنگی و تمدنی

تاریخ، فرهنگ و ارزش‌های اسلامی ایران، بستر مناسبی برای تقویت قدرت نرم فراهم ساخته است. از مقدمات لازم برای ظرفیت‌های فرهنگی انقلاب اسلامی در نظم جدید جهانی، تبیین واقعی انقلاب اسلامی و گفتمان قدرت برآمده از آن است. از آغاز پیروزی انقلاب اسلامی، نظام اسلامی ایران با طرح سیاست «نه غربی و نه شرقی» به عنوان آرمان اصلی و راهبردی سیاست خارجی انقلاب اسلامی، تقابل‌های جدی از سوی دو بلوک غرب و شرق با نظام اسلامی آغاز شد. تحمیل جنگ هشت‌ساله علیه ایران و تهاجم گسترده فرهنگی و تحریم‌های چندجانبه علیه نظام اسلامی، حکایت از آن داشت که انقلاب اسلامی به عنوان یک رقیب گفتمانی برای دو اردوگاه غرب و شرق، قد علم نموده است. انقلاب اسلامی ایران، ضمن زیر سؤال بردن هنجارهای سلطه‌جویانه در نظام بین‌الملل و تبیین اهمیت

۲۲۳

ایدئولوژی‌های فراملی و آرمان‌های انقلابی، به هنجار سازی در زمینه عدالت، حق طلبی، استقلال‌جویی و هویت‌گرایی در مقابل نظم نوین آمریکایی پرداخت که تجربه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در چند دهه گذشته، نشانگر این مقاومت فکری و سیاسی در برابر نظم مطلوب آمریکایی است. گفتمان هژمون لیبرالیسم از زمان فروپاشی بلوک شرق تا به امروز، هر چند خود را در جایگاه سلطه‌گری می‌دید؛ اما به خاطر ناتوانی‌های درونی، خود دچار چالش و بحران هویت شد. گفتمان انقلاب اسلامی برخلاف گفتمان‌های لیبرالیسم و کمونیسم (که ماهیت سخت‌افزاری «اقتصادی - نظامی» داشتند)، دارای ماهیت نرم‌افزاری (فرهنگی - تمدنی) است و با جایگزینی به‌عنوان رقیب و چالشگر لیبرالیسم، ماهیت و سرشت منازعات بین‌المللی نیز به فرهنگی - تمدنی تغییر جهت داد. آنچه در پس تحلیل گفتمانی انقلاب اسلامی بر جای می‌ماند، خط سیر حرکت گفتمان انقلاب اسلامی برآمده از آن مبتنی بر قدرت هوشمند در هندسه قدرت جهانی است که با سرعت قابل توجهی در حال اوج گرفتن است (جعفر پور، ۱۴۰۲).

در اینجا اشاره‌ای به این قسمت از پیام رهبری در گام دوم انقلاب اسلامی مناسب است: جمهوری اسلامی، متحجر و در برابر پدیده‌ها و موقعیت‌های نو به نو، فاقد احساس و ادراک نیست؛ اما به اصول خود با رقیبان و دشمنان به شدت حساس است. با خطوط اصلی خود هرگز بی‌مبالاتی نمی‌کند و برایش مهم است که چرا بماند و چگونه بماند. بی‌شک فاصله میان بایدها و واقعیت‌ها، همواره وجدان‌های آرمان‌خواه را عذاب داده و می‌دهد؛ اما این فاصله‌ای طی شدنی است و در چهل سال گذشته در مواردی بارها طی شده است و بی‌شک در آینده با حضور نسل جوان مؤمن و دانا و پیرانگیزه، با قدرت بیشتر طی خواهد شد (دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

۲-۵. اتحادهای منطقه‌ای

همکاری با کشورهای همسایه و تقویت سازمان‌های منطقه‌ای، می‌تواند قدرت هوشمند ایران را افزایش دهد. بعد از فروپاشی نظام دوقطبی غرب به رهبری آمریکا و شرق به رهبری شوروی، نظام سلطه که در ابتدا تلاش داشت با جنگ بین‌تمدنی، انقلاب اسلامی و پیامدهای آن را مهار کند، سیاست خود را بر جنگ درون‌تمدنی جهان اسلام نیز معطوف کرد و گروه‌های تروریستی مانند القاعده، جبهه‌النصره، تحریرالشام و داعش بر اساس راهبرد جدید آمریکا، یکی پس از دیگری ظهور کردند (حیدری، ۱۳۹۸، ص. ۲۹). ایران می‌کوشد

تا بر اساس امنیت دسته‌جمعی، تبیین الگوی توسعه همه‌جانبه و درون‌زا، بیداری اسلامی و احیای تفکر ارزش‌های دینی، جایگاه محوری در منطقه، الهام‌بخش در خاورمیانه بر اساس الگوی مردم‌سالاری دینی، بهره‌گیری از قدرت اطلاعاتی و رسانه‌ای برای تبیین پیام عدالت، صلح، عزت، حکمت و مصلحت، عضویت فعال و اثرگذار در سازمان‌های منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، تقویت راهبرد چندجانبه‌گرایی و نفی سیاست‌های یک‌جانبه‌گرایانه آمریکا در منطقه، سرمایه‌گذاری در دیپلماسی عمومی، با بهره‌گیری از قدرت هوشمند تأکید می‌کند (جنیدی و ملائی، ۱۳۹۸، صص. ۸۶ - ۸۵)؛ از این‌رو استقرار صلح عادلانه و مقاومت، امری نیست که تنها با روش‌های نظامی مدرن و سلسله‌مراتب نظامی‌گری به دست آید. برای استقرار صلح عادلانه در قاسم سلیمانی، حزب‌الله لبنان، حشد الشعبی عراق، انصار الله یمن، فاطمیون، زینیون و ...، نقش اساسی و تعیین‌کننده دارند. امام خمینی در اواخر عمر خویش، یک آرمان داشتند و آن تأسیس بسیج جهانی مستضعفان بود. به هر دلیل این آرزو برآورده نشد تا اینکه قاسم سلیمانی توانست آن آرمان فراموش شده را احیا کند. در سوریه، عراق و کشورهای دیگر، بسیج مردمی را راه‌اندازی و سازمان‌دهی کرد. البته عدم توجه دولت بشار اسد در سوریه به این مهم پس از سلیمانی منجر به تضعیف دولت و در نتیجه سقوط آسان آن در آذر ۱۴۰۳ به وسیله گروه تروریستی تحریرالشام در توطئه مشترک آمریکا، اسرائیل، ترکیه و اعراب خلیج فارس شد.

دیپلماسی هوشمند در قالب دیپلماسی شبکه‌ای، جایگزین دیپلماسی سنتی شده است. درواقع تحت این شرایط با اصل مهم دیگری تحت عنوان اصل تنوع مواجه می‌شویم؛ به این معنا که با موضوعات متعدد و با ابزار متعدد در رسیدن به هدف مواجه می‌شویم؛ دراین‌میان سلیمانی با درک این واقعیت که تغییر راهبردی القاعده عراق (داعش) راهبرد مبارزه را از غرب به سمت هویت‌های مذهبی درون جهان اسلام تغییر داده است و تلاش دارد تا با ایجاد فضای تخریب، ترور، خشونت، ارباب، مشاجرات عقیدتی و ناامنی روانی و فیزیکی، واگرایی‌های میان ادیان و مذاهب را به اوج خود برساند (ساداتی نژاد، ۱۳۹۹، ص. ۱۴۷). قاسم سلیمانی با اشاره به جنایات گروه تروریستی داعش، خطر بزرگ را تصویر نادرست از اسلام وارونه می‌داند که مبتنی بر همان اسلام آمریکایی و انگلیسی است که داعش و حامیان آن‌ها به دنیا ارائه کرده‌اند و در ذهن مردم جهان نقش می‌بندد؛ بنابراین یکی از اقدامات مهم حاج قاسم این بود که ایشان همه مجموعه‌های مجاهد و مبارزان را ذیل پرچم مبارزه با صهیونیسم، منسجم و یکپارچه نمود. به‌طوری‌که هویت

اصلی همه نیروهایی (اعم از عراقی، لبنانی، افغانستانی، سوری، یمنی، فلسطینی و ...) که با او کار می‌کردند مخالفت با صهیونیسم و ضدیت با رژیم آپارتاید اسرائیل بود. اندیشکده آمریکایی مطالعات راهبردی و بین‌المللی اقدام به بررسی توسعه راهبرد منطقه‌ای ایران و محور مقاومت کرده است و قطع حمایت‌های تهران از متحدان خود در محور مقاومت را ضروری می‌داند. مقابله با نفوذ ایران مستلزم یک راهبرد وسیع و منطقه‌ای برای محاصره و تضعیف محور مقاومت است و متناسب با آن طراحی راهبردهای محلی برای خنثی کردن و تضعیف متحدان باید مدنظر قرار گیرد؛ از همین رو می‌توان دلیل مخالفت آمریکا با توسعه روابط ایران و کشورهای منطقه را بیان کرد. نوع برداشت ایران از چهارچوب‌های هویتی و عقیدتی خود و آمریکا، ایالات متحده را به دشمنی کانونی برای آن تبدیل کرده است؛ با این حال در طرف مقابل نیز برداشت‌های ایدئولوژیک و هویتی خاص آمریکا در خصوص ایران به تشدید منازعات و رقابت‌ها انجامیده است. درحالی که در نگرش‌های ایدئولوژیک ایران، آمریکا را به‌عنوان شیطان بزرگ، مسئول بسیاری از ناسامانی‌ها در جهان اسلام و نقض حاکمیت ملی و ضدیت با استقلال و منافع آن می‌داند، طرف آمریکایی نیز نگرش‌های مشابهی را در خصوص ایران مطرح می‌کند. تلقی ایران به‌عنوان دولتی بنیادگرا و مخالفت آشکار آن با اصول و هنجارهای مسلم بین‌المللی و طرح اتهاماتی چون حمایت از تروریسم و درنهایت گنجاندن ایران در محور شرارت ازجمله نشانه‌های مهم تلقی ایدئولوژیک آمریکا در قبال جمهوری اسلامی ایران است (عذیری و حاج زرگرباشی، ۱۴۰۲، ص. ۷۰).

نتیجه‌گیری

۲۲۶

با عنایت به مباحث پیشین مقاله حاضر تا اینجا مشخص می‌شود که قدرت هوشمند، به‌عنوان ابزاری راهبردی، نقش کلیدی در تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران دارد؛ از این رو نباید از نقش آن غفلت ورزید؛ زیرا با کاربرد مؤثر و مناسب قدرت هوشمند، یعنی ترکیب مناسب و هدفمند قدرت سخت و نرم به تناسب زمان و مکان و موضوع و مخاطب، نظام جمهوری اسلامی ایران می‌تواند با هزینه‌کرد کمتری به غایات و اهداف خود در داخل و خارج از کشور دست یابد و شاهد تحقق آرمان‌ها و ارزش‌های انسانی - اسلامی - ایرانی انقلاب اسلامی ایران در سطوح و گستره‌های گوناگون ملی، منطقه‌ای و جهانی باشد؛ با این حال آنچه را که نباید از آن غفلت شود این است که تحقق این آرمان‌ها نیازمند

برنامه‌ریزی دقیق در کاربرد قدرت هوشمند، استفاده از ظرفیت‌ها، امکانات و فرصت‌های موجود و مدیریت هوشمندانه چالش‌ها، آسیب‌ها و تهدیدهای فراوی انقلاب، نظام، جامعه و کشور است. در نهایت باید گفت عصر کنونی، دوران قدرت هوشمند است و هر جامعه، نظام و کشوری که اهرم قدرت هوشمند را هوشمندانه در دست داشته باشد، نقش تعیین‌کننده در هندسه قدرت ملی، منطقه‌ای و جهانی خواهد داشت و ملت، کشور و نظام جمهوری اسلامی ایران واجد چنین قابلیت‌هایی است؛ ولی شرط آن، کاربرد هوشمندانه این ابزار راهبردی در سطوح مختلف عرصه‌های داخلی و خارجی با محوریت قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در تمامیت فصول و اصول آن و عدم غفلت از مقتضیات زمان و مکان ناظر به تحقق آرمان‌های متعالی انقلاب و الزامات متقابل دو عرصه دیپلماسی و میدان و شعار واحد یکپارچه و تفکیک‌ناپذیر انقلاب اسلامی ایران، یعنی «استقلال، آزادی، جمهوری اسلامی» است.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان: نویسندگان به تنهایی در آماده‌سازی مقاله نقش داشته‌اند.

تعارض منافع: بنا بر اظهار نویسندگان در این مقاله هیچ گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد کپی‌رایت: طبق تعهد نویسندگان حق کپی‌رایت رعایت شده است.

منابع

- ۲۲۷ - آشنا، حسام‌الدین و محمدصادق اسماعیلی (۱۳۹۰). *درآمدی بر قدرت هوشمند؛ مطالعاتی برای جمهوری اسلامی ایران*. تهران: مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
- امام خمینی، سید روح‌الله (۱۳۸۹). *صحیفه امام*. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چاپ ۵.
- پروانه، محمود (۱۳۸۸). *صدور انقلاب، به مثابه نقشه راه جهان‌گرایی در اندیشه سیاسی امام خمینی*. فصلنامه دین و سیاست، ۶ (۱۹ و ۲۰)، ۱۸۳ - ۱۸۱.
- https://raj.smc.ac.ir/article_2642.html
- جعفرپور، رشید (۱۴۰۲/۲/۴). *ظرفیت‌های فرهنگی انقلاب اسلامی در نظم جدید جهانی*. ascenter.ir

- جعفری هزارانی، نورالدین (۱۴۰۲). اثرات تحریم‌های بین‌المللی بر اقتصاد ایران و معیشت مردم. Civilica.com/note/1490/
- جمالی لیاولی، مجید (۱۳۹۸). قدرت هوشمند و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران (ضرورت‌ها، الزامات و راهکارها ۱۳۹۷ - ۱۳۵۷). پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم سیاسی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی.
- جنیدی، رضا و ملائی، مسعود (۱۳۹۸). راهبردهای مبتنی بر قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در مقابله با قدرت هوشمند ایالات متحده آمریکا. فصلنامه راهبرد سیاسی، ۳ (۸)، ۸۹-۶۵. https://www.rahbordsyasi.ir/article_110259.html
- حیدری، جهانگیر (۱۳۹۸). تحلیل عناصر و رفتارهای ژئوپلیتیک مؤثر بر محدودسازی و سد نفوذ کش‌های منطقه‌ای داعش. فصلنامه دانش تفسیر سیاسی، ۱ (۲)، ۴۵-۲۱. <http://polir.ir/digblog.php?p=9&s>
- خجسته، حسن (۱۴۰۰/۹/۲۱). جنگ روایت‌ها مسئله امروز رسانه‌ها. (گفتگو) khamenei.ir
- خواجه سروی، غلامرضا و نادری، مهدی (۱۳۹۲). آزادی در گفتمان فقه‌ای انقلاب اسلامی ایران. جستارهای سیاسی معاصر، ۴ (۲)، ۵۵-۲۷. https://politicalstudy.ihs.ac.ir/article_952.html
- دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای (۱۳۹۷/۲۲/۱۱). استقلال جمهوری اسلامی. <https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?id=41673&nt=4&year=1397&tid=2714>
- دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای (۱۴۰۲/۲۹/۱). بیانات در دیدار رضائی دانشجویان. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=52554>
- دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای (۱۳۹۷/۱۱/۲۲). بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران. <https://farsi.khamenei.ir/message-content?id=41673>
- دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله خامنه‌ای (۱۴۰۰/۹/۲۱). بیانات در دیدار پرستاران و خانواده شهدای سلامت. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=49192>
- ساداتی نژاد، سید محمد (۱۳۹۹). نسبت صلح عادلانه با مکتب شهید سلیمانی و جبهه مقاومت. فصلنامه دانش تفسیر سیاسی، ۲ (۶)، ۱۶۸ - ۱۴۲. <http://polir.ir/dp-9-183.142>

- شامیری شکفتی، افشین، شاهنده، بهزاد، سلطانی نژاد و اسلامی، محسن (۱۳۹۷)، «تبیین جایگاه قدرت هوشمند در سیاست خارجی چین»، فصلنامه ژئوپلیتیک، ۱۴(۳)، ۶۲-۳۱.

dor: 20.1001.1.17354331.1397.14.51.2.2

- عالم چهره، محمدجواد، سینائی، سید عطاءالله، مرتضوی اصل، سید خدایار و تقوی مقدم، سید مصطفی (۱۳۹۹). رویکرد جمهوری اسلامی ایران به عدالت اجتماعی در قبال فقرا و محرومان از طریق کمیته امداد. فصلنامه جامعه‌شناسی سیاسی انقلاب اسلامی، ۱(۱)، ۲۱۴-۱۸۵.

dor: 20.1001.1.27835200.1399.1.1.2.6

- عذیری، وحید و حاج زرگرباشی، سید روح‌الله (۱۴۰۲). قدرت هوشمند و ارتقای جایگاه منطقه‌ای ایران در غرب آسیا. فصلنامه دانش تفسیر سیاسی، ۵(۱۵)، ۵۳-۸۸.

<http://polir.ir/dp-9-1272>

- عیوضی، محمدرحیم و مونا پارسا (۱۳۹۲). الگوی تحلیلی قدرت نرم و سیاست بین‌الملل. فصلنامه مطالعات قدرت نرم، ۳(۹)، ۱۱۲-۹۹.

dor: 20.1001.1.23225580.1392.3.9.5.3

- فتاحی اردکانی، حسین، مسعود نیا، حسین و امام‌جمعه زاده، سید جواد (۱۳۹۷). تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل‌دهنده آن از دیدگاه جوزف نای: سخت، نرم، هوشمند. دو فصلنامه

مطالعات قدرت نرم، ۸(۱۸)، ۱۵۲-۱۳۰. https://www.spba.ir/article_81294.html

- فرزندی، عباسعلی و همکاران (۱۴۰۲). تبیین اصل استقلال سیاسی از منظر بعد سیاسی مکتب دفاعی-امنیتی جمهوری اسلامی ایران (۷۵). دفتر مکتب و اندیشه دفاعی، دانشگاه عالی دفاع

ملی. <https://sndu.ac.ir/maktab/fa/news/7034>

- قاسمی، مصطفی (۱۳۸۷). راهبرد اوباما در قبال جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه دین و سیاست، ۵(۱۸ و ۱۷)، ۱۴۹-۱۲۳.

- قربانی شیخ‌نشین، ارسلان، عباس زاده، هادی و کرمی، کامران (۱۳۹۰). قدرت هوشمند؛ تحول نوین قدرت در عصر جهانی شدن. فصلنامه روابط خارجی، ۳(۴) شماره پیاپی ۱۲، ۱۵۰-۱۲۵.

dor: 20.1001.1.20085419.1390.3.4.4.9

- متقی، افشین و خرمشاد، ابراهیم (۱۳۹۵). نقش انقلاب اسلامی در تقویت قدرت هوشمند جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات قدرت نرم، ۶(۱۵)، ۴۴-۲۲.

https://www.spba.ir/article_45004.html

- مهاجرنیا، محسن (۱۳۹۵). نقش انقلاب اسلامی در ارتقای عدالت بر اساس آموزه‌های اسلامی. فصلنامه علوم سیاسی، ۱۹(۷۶)، ۵۱-۳۱. https://psq.bou.ac.ir/article_22740.html

- نای، جوزف (۱۳۸۷). رهبری و قدرت هوشمند. ترجمه محمود رضا گلشن‌پژوه و الهام شوشتری‌زاده، تهران: انتشارات مؤسسه ابرار معاصر.
- نای، جوزف (۱۳۸۹). قدرت نرم؛ ابزارهای موفقیت در سیاست بین‌الملل. ترجمه سید محسن روحانی و مهدی ذوالفقاری، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).
- نای، جوزف (۱۳۹۲). آینده قدرت. ترجمه احمد عزیزی، تهران: نشر نی.
- Clinton, H. (2009). *Opening Statement at Senate Confirmation Hearing*. Washington, January 13.
<https://www.nytimes.com/2009/01/13/us/politics/13text-clinton.html>
- Nossel, S. (2004). Smart Power. *Foreign Affairs*, Vol.85, No.4.
<https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/2004-03-01/smart-power>

